

A Culinary Crucible

I. The Mystery: A Gift or a Test?

שמות: טז: ד

ויאמר יהוה אל-משה הנני ממטיר לכם לחם מן-השמים ויצא העם ולקטו דבר-יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתי אם-לא

And the LORD said to Moses, "I will rain down bread for you from the sky, and the people shall go out and gather each day that day's portion—that I may thus test them, to see whether they will follow My instructions or not.

דברים ח: ב-ג

וזכרת את-כל-הדרך אשר הליכך יהוה אלהיך זה ארבעים שנה במדבר למען ענתך לנסתך לדעת את-אשר בלבבך התשמר מצותו [מצותיו] אם-לא ויענך וירעבך ויאכלך את המן אשר לא-ידעת ולא ידעון אבתיך למען הודעך כי לא על-הלחם לבדו יחיה האדם כי על-כל-מוצא פי-יהוה יחיה האדם

Remember the long way that the LORD your God has made you travel in the wilderness these past forty years, that He might test you by hardships to learn what was in your hearts: whether you would keep His commandments or not.

He subjected you to the hardship of hunger and then gave you manna to eat, which neither you nor your fathers had ever known, in order to teach you that man does not live on bread alone, but that man may live on anything that the LORD decrees.

II. Multiple Approaches

רשי שמות טז: ד

למען אנסנו הילך בתורתי: האם ישמרו מצוות התלויות בו, שלא יותירו ממנו ולא יצאו בשבת ללקט :
Rashi: The test is ancillary. Will they obey the mitzvot associated with the miracle?

רמבן שמות טז: ד

למען אנסנו הילך בתורתי: אם ישמרו מצות התלויות בו שלא יותירו ממנו ולא יצאו בשבת ללקוט. לשון רש"י. ואינו נכון, אבל הוא כמו שאמר (שם טז) המאכילך מן במדבר אשר לא ידעון אבותיך למען ענותך ולמען נסותך להטיבך באחריתך, כי נסיון הוא להם שלא היה בידם מזון, ולא יראו להם עצה במדבר רק המן, שלא ידעו מתחלה, ולא שמעו מאבותם, ויורד להם דבר יום ביומו וירעיבו אליו, ועם כל זה שמעו ללכת אחרי השם לא לחם... כי היה יכול להוליכם בדרך הערים אשר סביבותיהם והוליכם במדבר נחש שרף ועקרב (שם טו), ושלא יהיה להם לחם רק מן השמים דבר יום ביומו, לנסותם ולהטיב להם באחרונה, שיאמינו בו לעולם

וכבר פירשתי ענין הנסיון בפסוק והאלהים נסה את אברהם... - אבל המנסה יתברך יצוה בו להוציא הדבר מן הכח אל הפועל להיות לו שכר מעשה טוב לא שכר לב טוב בלבד דע כי השם צדיק יבחן כשהוא יודע

בצדיק שיעשה רצונו וחפץ להצדיקו יצוה אותו בנסיון ולא יבחן את הרשעים אשר לא ישמעו והנה כל הנסיונות שבתורה לטובת המנוסה:

Ramban: The general rule: A nissayon is designed to actualize man's potential. In this case, a test of faith

אור החיים טז:ד

למען אנסנו וגו': כי לחם מן השמים לא יצטרך שום תיקון ובזה יהיו פנוים מכל ואראה הילך וגו'
Ohr HaChaim: The test of free time

ספורני טז:ד

למען אנסנו הילך בתורת: כשיהיה מתפרנס שלא בצער
Sforno: The test of plenty

III. A Foundational Approach

תלמוד בבלי יומא עו.

שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה אמר להם אמשול לכם משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שיש לו בן אחד פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה עמד ופסק מזונותיו בכל יום והיה מקביל פני אביו כל יום אף ישראל מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים היה דואג ואומר שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים ברעב נמצאו כולן מכוונים את לבם לאביהן שבשמים

The students of Rabbi Shimon ben Yochai asked him: Why didn't the manna fall for the Jewish people just once a year to take care of all their needs, instead of coming down every day? He said to them: I will give you a parable: To what does this matter compare? To a king of flesh and blood who has only one son. He granted him an allowance for food once a year and the son greeted his father only once a year, when it was time for him to receive his allowance. So, he arose and granted him his food every day, and his son visited him every day. So too, in the case of the Jewish people, someone who had four or five children would be worried and say: Perhaps the manna will not fall tomorrow and we will all perish. Consequently, everyone directed their hearts to their Father in heaven every day. The manna that fell each day was sufficient only for that day, so that all of the Jewish people would pray to God for food for the next day.

Rav Shimon Bar Yochai: On the march towards independence; a balancing lesson of dependence

IV. Arguing the Boundaries of Dependence: The Paradigm of the Manna Various Views on דבר יום ביומו, 'Each day's Portion on its Day'

מכילתא שמות טז:

ר' אלעזר המודעי אומר כדי שלא ילקט אדם מהיום למחר כעין מערב שבת לערב שבת שנ' דבר יום ביומו מי שברא יום ברא פרנסתו מכאן היה ר' אלעזר המודעי אומר כל מי שיש לו מה יאכל היום ואומר מה אוכל למחר הרי זה מחוסר אמנה שנאמר: למען אנסנו הילך בתורתך אם לא

Rabbi Eliezer HaModa'i: "Any individual who has provisions for today but questions, 'What will I eat tomorrow?' is among those who lack faith."

ר' יהושע אומר שנה אדם שתי הלכות בשחרית ושתיים בערבית ועוסק במלאכתו כל היום מעלין עליו כאלו קיים כל התורה כולה

Rabbi Yehoshua: "An individual who learns two halachot in the morning and evening and works all day is considered to have observed the Torah in its entirety."

ר' שמעון בן יוחאי אומר לא נתנה תורה לדרוש אלא לאוכלי המן הא כיצד היה יושב ודורש ולא היה יודע מהיכן אוכל ושותה ומהיכן היה לובש ומתכסה הא לא נתנה תורה לדרוש אלא לאוכלי המן ושניים להם אוכלי תרומה

The Torah was only given to the eaters of manna-[to an individual who] sits and learns and does not know from where he will obtain food and drink, from where he will obtain clothing and cover himself.

V. And the Debate Rages On....

רמבם משנה תורה הלכות שמיטה ויובל יג:

כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמד לפני ה' לשרתו ולעבדו לדעה את ה' והלך ישר כמו שעשהו האלהים ופרק מעל צוארו על החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו בעולם הזה דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללויים. הרי דוד עליו השלום אומר- תהילים טז ה- ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי:

Each well-informed, thinking person whose spirit moves him to devote himself to the service of the Lord, to know the Lord, and has walked uprightly after casting off his neck the yoke of many a cunning wile that men contrived, is indeed divinely consecrated, and the Lord will forever and ever be his portion. God will provide sufficiently for his needs, as he did for the priests and the Levites. David, may he rest in peace, declared: "The Lord is my allotted portion and my cup; You hold my lot" (Psalm 16:5).

רמבם משנה תורה הלכות תלמוד תורה ג':

כל המשים על לבו שיעסק בתורה ולא יעשה מלאכה ויתפרנס מן הצדקה הרי זה חלל את השם ובזה את התורה וכבה מאור הדת וגרם רעה לעצמו ונטל חייו מן העולם הבא. לפי שאסור להנות מדברי תורה בעולם הזה. אמרו חכמים (משנה אבות ד ה" (כל הנהנה מדברי תורה נטל חייו מן העולם". ועוד צוו ואמרו) משנה אבות ד ה" (אל תעשה עטרה להתגדל בהן ולא קרדם לחפר בהן". ועוד צוו ואמרו) משנה אבות א י" (אהב את המלאכה ושנא את הרבנות), "משנה אבות ב ב". וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון". וסוף אדם זה שיהא מלסטם את הבריות

Whoever sets his heart to pursue the study of the Torah but do no secular work at all, and permits himself to be supported by charity, behold him, he blasphemed the Name, and degraded the Torah, and shadowed the light of religion, and caused evil to be brought upon himself, and deprived his own life from its share in the world to come; because it is forbidden to enjoy aught in this world in return of the study of the words of the Torah. The sages said: "Whosoever enjoys aught in return of the study of the words of the Torah takes his own life away from the world" (Pirke Abot, 4.7). They have, moreover, commanded and said: "Thou shalt not make them a garland by which to be considered great nor a spade to dig with them" (Ibid.). Again, they have commanded and said: "Love manual labor and hate rank". (Pirke Abot, 1.10); whosoever studies the Torah and does not acquire at the same time a manual trade his knowledge of the Torah will be nullified and bring about sin" (Ibid. 2.2.). The end of this will be that he will rob people for his living.¹⁰

כסף משנה הלכות תלמוד תורה ג':

כל המשים על לבו וכו'. רבינו ז"ל הרחיב פיו ולשונו בפירוש המשנה פ"ד דמסכת אבות על ההספקות שנותנין גם לתלמידים גם לרבנים. וגם כי נראה מדבריו שרוב חכמי התורה הגדולים שבאותו זמן או כולם היו עושים כן וגם פה אזדא לטעמיה. והנה הוא ז"ל הביא שם ראייה מהלל הזקן] יומא ל"ה [שהיה חוטב עצים ולומד. ואין משם ראייה שזה היה דוקא בתחילת למודו ולפי שהיה בזמנם אלפים ורבות תלמידים אולי לא היו נותנין אלא למפורסמים שבהם או שכל מי שהיה אפשר לו שלא ליהנות היה עושה אבל כשזכה לחכמה ולמד דעת את העם התעלה על דעתך שהיה חוטב עצים? גם מה שהביא מר' חנינא בן דוסא] ברכות י"ז [אינה ראייה שאם היה רוצה להתעשר לא היה צריך לשאול מבני אדם רק מן השמים היו נותנים לו כמוזכר בתעניות [כ"ה]. אבל הוא ז"ל לא רצה ליהנות מן העולם הזה ואין דברינו אלא ברוצים ליהנות מן העולם הזה אבל שלא באיסור. וקרנא] כתובות ק"ה [שהיה מרויח שהיה בודק באוצרות יין איזה ראוי להתקיים אותה אומנות יפה היא ובלא טורח גדול. ואין ספק שמי שחננו השם יתברך להתפרנס ממלאכתו אסור לו ליטול ורב הונא דהוה דלי דוולא כבר פירש"י ז"ל שהיה דולה להשקות שדותיו ובזה אין גנאי גם כי כפי זה כבר היו לו קרקעות ולא היה צריך ליטול. והביא עוד ראייה ממה שאמרו במי שאחזו [ס"ז]: רב יוסף איעסק בריחייא רב ששת בכשורי אמר כמה גדולה מלאכה שמחממת את בעליה. וכבר נזהר רש"י ז"ל מזה וכתב דלרפואה היו עושים כן בימות השלג להתחמם ולהזיע. ואיני מבין כוונת רבינו הלא נערים בעץ כשלו אף כי סומים כי רב ששת סומא היה כנראה באותה סוגיא ואיך היה נושא קורות וא"כ ע"כ י"ל כרש"י שהיה נושא בתוך ביתו ממקום למקום. ודחה שם רבינו ראית אמרם היתה כאניות סוחר לומר דהיינו דוקא כשהיו חולים. ואמת הדבר שר' אלעזר בר"ש אמרו [ב"מ פ"ד]: שהיה חולה אבל מ"מ אם כוונת הכתוב לכך מה משבח התורה הרי כל בעלי מומין

אע"פ שלא יהיו בני תורה ממרחק יביאו לחמם כי הרואה עצמו בצער נודר כך לצדקה ונותנין אותו לעניים החולים וגם שר' אלעזר בידו היה לסלק היסורים מעליו כמוזכר בהפועלים וכיון שכן היה גורם לעצמו ליהנות מד"ת וא"כ מהו שטוען רבינו ואומר והמעשים אשר ימצאו בגמרא מאנשים בעלי מומין בגופן שאין תחבולה להם אלא לקחת ממון אחרים ואם לא מה יעשו הימותו זה לא צותה תורה אינה טענה דאיכא למימר שישלוקו יסוריהם מעליהם ולא ימותו. גם שמצינו בדברי חז"ל [כתובות ק"ה]: שלתת דורון לת"ח שהוא כאילו מקריב ביכורים והביאו ראייה מאלישע כמוזכר פ' שני דייני גזירות וכן מצינו כשהיו הולכים לשאול לנביא היו נותנין לו דורון. ולפי פשט דברי רבינו גם דורון אסור לו לקבל דאל"כ למה נדחק באותו פסוק דהיתה כאניות סוחר לימא התם בתורת דורון הוה. ומצינו בר' יוחנן שהיה מפרנסו הנשיא כדאיתא בסוטה (פרק היה נוטל דף כ"א) גם בדברי קבלה מצינו גם ליושבים לפני ה' יהיה לאכול לשבעה וכו'. ובסוף הזרוע) חולין קל"ד (אמרין ההוא שקא דדינרי דאתא לבי מדרשא קדם ר' אמי וזכה בהם ופריך והיכי עביד הכי והא כתיב ונתן ולא שיטול מעצמו ומשני לעניים זכה בהם ואי בעית אימא אדם חשוב שאני כלומר ממונה ראש ישיבה דתניא והכהן הגדול מאחיו גדלהו משל אחיו. ופירש"י שקא דדינרי דינרי זהב שלחו ממקום אחר לבני הישיבה וודאי דר' אמי לא היה חולה דאי לא לשני הכי אלא בריא הוה ואפילו הכי זכה בהם ולא הוקשה להם למה נטלו אלא מפני שנטלו מעצמו הא לאו הכי שפיר דמי. ועוד דמשמע בפירוש דאדם חשוב אפילו ליטול מעצמו שרי. ומה שהביא להשתיק החולקין ממעשה דר' טרפון] נדרים ס"ב [ודיונתן בן עמרם] [ב"ב ח']. אדרבה משם ראייה דאמר רבינו הקדוש שלא יכנס להתפרנס משלו אלא ת"ח ואם איתא שאסור היאך היה מכשילן לת"ח לתת להם מה שהוא אסור ועוד דלא מן השם הוא זה דודאי כל היכא שיש לו אסור לו ליהנות מדברי תורה וגם יש לו למעבד כל טצדקי דאפשר שאם יהנה יהיה בתורת עני וכהיא דיונתן בן עמרם. ויותר נראה לומר דכל שאין לו משרא שרי ליהנות ויונתן בן עמרם לפני משורת הדין הוא דעבד וכמו שאמרו שמא יונתן בן עמרם תלמידך הוא שאינו רוצה ליהנות בכבוד תורה דמשמע דוקא יונתן הוא דלא הוי מתהני הא אינך הוו מתהנו דאי לאו הכי ה"ל שמא שום בן תורה הוא שאינו נהנה בכבוד תורה. ועוד דאם איתא דאסור היאך לא נמצא שום אחד שיעמיד דבריו על דין תורה אלא יונתן בן עמרם לבדו :

ופירוש המשניות שם באבות כך הם לדעתי ר' ישמעאל אומר הלומד על מנת ללמד כלומר שאין כוונת למידתו לשמה רק להתכבד בהיותו ראש ישיבה כמו שאמרו בפ' קונם [ס"ב]. לאהבה את ה' שלא תאמר אקרא כדי שיקראוני חכם אשנה כדי שיקראוני רבי או שאהיה זקן ויושב בישיבה, או שכוונתו ע"מ ללמד וליטול שכר כמי שלומד איזה אומנות מספיקים בידו ללמוד וללמד כפי כוונתו ולא יותר אבל הלומד ע"מ לעשות הוי לומד לשמה ומספיקים בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות כי כל אלה בכלל כוונתו כי לימוד התלמידים גם השמרו ממצות ל"ת ועשותו מצות עשה מעשה יאמר לו. בא ר' צדוק ואמר אל תטעה לומר כיון שאני רואה שגם ללומד ע"מ ללמד מספיקין בידו כפי כוונתו שאין בו עון אשר חטא אל תכוין לשום אחת מהכוונות הרמוזות בעל מנת ללמד. ובבחינת המכוין השגת הכבוד אמר אל תעשם עטרה להתגדל בהם ובבחינת המכוין ללמוד כדי להתפרנס כמי שלומד אומנות אמר ולא קורדום לחפור בהם. ותדע ששתי הכוונות אסורות שכך היה הלל אומר ודאשתמש בתגא חלף וכיון שהלל סתם דבריו הא למדת שכל הנהנה מדברי תורה איזה מין של הנאה שיהיה כלומר שלומד על מנת השגת כבוד או השגת פרנסתו נוטל חיו מן העולם. גם משנת הלל שהזכיר הכתובה בפ"א כך פירושו לדעתי הוא אמר תחלה הוי מתלמידי של אהרן ומדרך העולם שההולכים בדרכים ישרים כאלה כונתם לקנות שם או להרויח, כנגד מי שמכוין לקנות שם אמר נגד שמיה וכו'. וא"ת מי הכניסני בתגר זה אם למדתי לא אוסיף עוד כי אם אלמוד אולי אתכוין לקנות שם ואובד שמי וכשלא אוסיף לא אענש או אם שמעתי מאמר זה קודם שאלמוד לא אלמוד אמר ודלא מוסיף יסוף אע"פ שלמד כיון ששנה ופירש ה"ז קשה מכולם ודאי יסוף אבל אותו שלא רצה ללמוד חייב מיתה הוא ומ"מ אם יש לו זכות תולה לו ולכך שינה לומר בראשון יסוף ובשני חייב מיתה. וכנגד כוונת הרוחת הממון אמר ודאשתמש בתגא חלף וכאן נכללות כל הנאות ד"ת. וה"מ

המכוין בהתחלת לימודו לכוונות האלה או שאפשר לו להתפרנס בלא שיטול שכר תלמודו אבל אם למד לשם שמים ואח"כ אי אפשר לו להתפרנס אם לא יטול שכר מותר. וזה נחלק לשלשה חלקים אם שיטול מאבות הבנים שכר ללמד בניו או ללמדו. ואם שיושב ולומד וכל הבא לקרבה אל המלאכה יקרבהו לתורה ולמצות. ואם שיושב ודן דין אמת לאמתו. וכל אלו החלקים למדנו היתרם מפרק שני דייני גזירות דאמרין התם ת"ח המלמדין הלכות שחיטה והלכות קמיצה לכהנים נוטלים שכרם מתרומת הלשכה וכתבו התוספות דאע"ג דאמרין בפ' אין בין המודר דשכר תלמוד אסור הכא שאני דכל שעה היו יושבים ולא היו עוסקין בשום מלאכה ולא היה להם במה להתפרנס והיה מוטל על הצבור לפרנסם. מדבריהם למדנו שלא אסרו שכר התלמוד אלא כשיש לו ממקום אחר כדי פרנסתו. ומכאן יש ללמוד לשני החלקים הראשונים שלפיכך היו נוטלים שכרם מתרומת הלשכה מלמדי הלכות שחיטה וקמיצה לכהנים לפי שהרי הם מהנים בזה לישראל עצמם שאם הכהנים לא ידעו היאך יקריבו קרבנות ישראל ה"נ אם אין גדיים אין תישיים ומי יורה שמועה ונמצאת ח"ו תורה בטלה מאליה וא"כ עליהם מוטל לפרנסם דה"ל כאילו מלמדים אותם בעצמם וש"ש בשם התוספות. גם החלק השלישי נלמד ממה שאמרו בפ' הנזכר גוזרי גזירות כלומר דיינין שגוזרים גזירות שבירושלים נוטלים שכרם תשעים ותשע מנה מתרומת הלשכה. גם שם כתבו התוספות דטעמא לפי שלא היה להם ממה להתפרנס וכשם שהיו מגבין השקלים אפילו בע"כ כ"ש שמגבין בזמן הגליות כל מה שצריך להעמדת ציבור ואלמלא כן ח"ו היינו כאובדים בעניינו ואין לך צורך ציבור גדול ממה שצריך להעמיד ביניהם מורה צדק גם תלמידים ימלאו מקומו בהפרדו מן העוה"ז וכופין אלו לאלו על החקים הקבועים על כך. ואמרין תו בגמרא אהא דגוזרי גזירות לא רצו מוסיפין להם לא רצו אטו ברשיעי עסקינן ומפרש רש"י ברשיעי שנוטלים שכר לדון יותר מכדי חייהם אלא לא ספקו אע"פ שלא רצו ליטול מוסיפין להם. הכלל העולה שכל שאין לו ממה להתפרנס מותר ליטול שכרו ללמד בין מהתלמידים עצמן בין מן הצבור. וכן מותר לו ליטול שכר מהצבור לדון או מהבעלי דינין אחר שמירת התנאים הנזכרים בהלכות סנהדרין. ואחרי הודיע ה' אותנו כל זאת אפשר לומר שכוונת רבינו כאן היא שאין לאדם לפרוק עול מלאכה מעליו כדי להתפרנס מן הבריות כדי ללמוד אבל שילמוד מלאכה המפרנסת אותו ואם תספיקנו מוטב ואם לא תספיקנו יטול הספקתו מהצבור ואין בכך כלום. וזהו שכתב כל המשים על לבו וכו'. והביא כמה משניות מורות על שראוי ללמוד מלאכה ואפילו נאמר שאין כן דעת רבינו אלא כנראה מדבריו בפירוש המשנה קי"ל כל מקום שהלכה רופפת בידך הלך אחר המנהג. וראינו כל חכמי ישראל קודם זמן רבינו ואחריו נוהגים ליטול שכרם מן הצבור וגם כי נודה שהלכה כדברי רבינו בפירוש המשנה אפשר שהסכימו כן כל חכמי הדורות משום עת לעשות לה' הפרו תורתך שאילו לא היתה פרנסת הלומדים והמלמדים מצויה לא היו יכולים לטרוח בתורה כראוי והיתה התורה משתכחת ח"ו ובהיותה מצויה יוכלו לעסוק ויגדיל תורה ויאדיר

Our master, z"l, opened his mouth and his tongue in commenting on the Mishna, Avot chapter 4, regarding subsidies given to students and teachers, and even though it seems from his words that most of the great Torah sages of that time, or all of them, did that. And here also he follows his same reasoning. And there he cites a proof from Hillel the Elder (Yoma 35b), who was a wood-cutter and studied. But there is no proof from that example, because that was specifically at the beginning of his studies; because in their times there were thousands and myriads of students, perhaps they gave [subsidies] only to the famous [prominent] among them, or that anyone who was able [to get along] without benefiting [from study] did so. However, when he [Hillel] achieved wisdom and taught knowledge to the people, would you imagine that he [still] chopped wood? Similarly, the example that he cited of R' Hanina ben Dosa (Ber. 17b) is no proof, for if he had wanted to become wealthy, he would not have needed

to ask people, but rather Heaven would have provided for him, as is mentioned in Ta'anit (25a). But rather he, z"l, did not want to benefit from this world, and our words apply only to those who do want to benefit from this world except not in a prohibited way. And Karna (Ket. 105a) who received compensation [for adjudicating cases], for he was an aroma-taster in a wine storage facility, determining which [barrels] were fit to maintain. That work was good and entailed little effort. And there is no doubt that one whom God, may He be blessed, has graced with the ability to sustain himself from his work is prohibited from taking compensation. And Rav Huna, who was a water drawer, Rashi z"l has already explained that he drew water to irrigate his fields. There is no disgrace in this, and also, according to this, he had real estate and did not need to take compensation.... Even if that is not the view of our master, but rather it is as his words appear to say in his explanation of the mishna, still, we know that when the law is uncertain to you, you should follow the minhag. We have seen all sages of Israel, from before the time of our master and afterward, accept payment from the community. Even if we must admit that the law follows our master's words in his explanation of the mishna, it is possible that all of the sages of the generations agreed to this practice, due to „It is a time to act for Gd; they have annulled Your Torah.“ Without the available support of students and teachers, they could not work in Torah appropriately, and Torah would - Gd forbid! - be forgotten. When support is available, they can involve themselves in study, and Torah will grow and be strengthened.

And corresponding to the intent to gain wealth it says [[Avot 1:13](#)] "one who makes use of the crown passes away," and here are included all sorts of benefiting from words of Torah. This applies to one who devotes his study from the beginning to these ends, or if he can sustain himself without taking compensation for his study. But if he studies for the sake of heaven but ultimately cannot sustain himself without accepting compensation, it is permitted.... The principle that emerges is that anyone who lacks a means of sustaining himself may accept his compensation for teaching, whether from the students themselves or from the community. And it is likewise permitted to take compensation from the public for judging, or from the litigants, after observing the conditions mentioned in the laws of Sanhedrin. And since God has made all this known to us, one might say that our Master's intent here is that one must not cast off the yoke of work in order to sustain oneself from other people in order to study, but rather one should learn a trade that sustains him; if it suffices for him, well and good, and if not, he may take sufficient from the community, and there is no problem. This is why he wrote, "Anyone who takes it into his mind, etc," and he cited several mishnayot showing that is proper to study a trade. And even if we do not say that this is our Master's view, but rather what appears from his words in his Mishna Commentary, we still have the principle that wherever the halacha is weak [uncertain] in your hands, go according to the practice. And we have seen that all the sages of Israel, before our Master's time and after him were accustomed to take compensation from the public, and even if we affirm that the halacha is according to our Master in the Mishna Commentary, it is possible that all the sages of the generations agreed,

based on "A time to act for God, they have overturned Your Torah" ([Ps. 119:126](#)), for if sustenance for students and teachers were not available, they could not labor in Torah appropriately, and the Torah would be forgotten, God forbid, and it [sustenance] being available, they can engage, and "He will magnify and glorify Torah." ([Isa. 42:21](#))

שלחן ערוך יורה דעה רמז:כא הגאות הרמ"א

הגה ולא יחשוב האדם לעסוק בתורה ולקנות עושר וכבוד עם הלמוד כי מי שמעלה מחשבה זו בלבו אינו זוכה לכתרה של תורה אלא יעשה תורתו קבע ומלאכתו עראי וימעט בעסק ויעסוק בתורה ויסיר תענוגי הזמן מלבו ויעשה מלאכה כל יום כדי חייו אם אין לו מה יאכל ושאר היום והלילה יעסוק בתורה. ומעלה גדולה למי שמתפרנס ממעשה ידיו שנאמר יגיע כפיר כי תאכל וגו' כל המשים על לבו לעסוק בתורה ולא לעשות מלאכה להתפרנס מן הצדקה הרי זה מחלל השם ומבזה התורה שאסור ליהנות מדברי תורה וכל תורה שאין עמה מלאכה גוררת עון וסופו ללסטם הבריות (לשון הטור) וכל זה בבריא ויכול לעסוק במלאכתו או בדרך ארץ קצת ולהחיות עצמו (רבינו יונה ורבינו ירוחם נתיב ב' וכ"כ הרמ"ה) אבל זקן או חולה מותר ליהנות מתורתו ושיספקו לו (לכ"ע) ויש אומרים דאפילו בבריא מותר (בית יוסף בשם תשובת רשב"ץ) ולכן נהגו בכל מקומות ישראל שהרב של עיר יש לו הכנסה וספוק מאנשי העיר כדי שלא יצטרך לעסוק במלאכה בפני הבריות ויתבזה התורה בפני ההמון (אברבנאל בפירוש מסכת אבות (ודוקא חכם הצריך לזה אבל עשיר אסור ויש מקילין עוד לומר דמותר לחכם ולתלמידיו לקבל הספקות מן הנותנים כדי להחזיק ידי לומדי תורה שעל ידי זה יכולין לעסוק בתורה בריוח ומ"מ מי שאפשר לו להתפרנס היטב ממעשה ידיו ולעסוק בתורה מדת חסידות הוא ומתת אלהים היא אך אין זה מדת כל אדם שא"א לכל אדם לעסוק בתורה ולהחכים בה ולהתפרנס בעצמו (גם זה בתשובה הנזכרת) וכל זה דשרי היינו שנטל פרס מן הצבור או הספקה קבועה אבל אין לו לקבל דורונות מן הבריות והא דאמרי' כל המביא דורון לחכם כאלו מקריב בכורים היינו בדורונות קטנים שכן דרך בני אדם להביא דורון קטן לאדם חשוב אפי' הוא עם הארץ (רבינו ירוחם בשם רבינו יונה) ושרי לתלמיד חכם למטעם מידי מהוראתו כדי לברר הוראתו אבל ליקח מתנה דבר חשוב ממה שהתיר אסור (הגהות אשרי"י פ"ק דעבודת כוכבים) ודאשתמש בתגא חלף (הג"מ וסמ"ג) וי"א דזהו המשתמש בשמות (שם בשם אבות דר' נתן) ומותר לצורבא מרבנן לאודועי נפשיה באתרא דלא ידעי ליה (בנדרים דף ס"ב וסמ"ג והג"מ שם ות' רשב"א ס'י פ"ד) אם צריך הוא לכך :

A person should not think to engage in Torah and to acquire wealth or honor with the learning, for one who ventures to think such a thought will not achieve the crown of Torah. Rather, one should make his Torah fixed and his work contingent, and should reduce business and engage in Torah. He should put aside temporary pleasures from his mind and do work all day for his livelihood if he does not have enough to eat, and the rest of the day and the night he should engage in Torah. And it is a great quality to generate one's sustenance from the work of his hands, as it says, "The product of your hands you shall surely eat" ([Ps. 128](#)). Anyone who puts in his mind occupying himself with Torah and not working, but supporting himself from tz'dakah, behold, this one desecrates the Divine name and dishonors the Torah. For it is forbidden to derive benefit from words of Torah, and any Torah that does not have work along with it, it attracts sin and he winds up robbing people. And all of this applies to one who is healthy and can engage in his work or in a profession a little and provide for his livelihood. However, an elder or a sick person is permitted to derive benefit from his Torah such that they will provide

for him. And some say that it is permitted even for a healthy person. And therefore the practice in all Jewish communities has been that the Rav of the city has an income and provisions from the other people of the city, so that he will not have to engage in work in front of other people, so that the Torah becomes degraded in front of the multitude. And [this applies] specifically to the sage who needs it, but for a wealthy person it is prohibited. And some are more lenient, saying that it is permitted for a sage and his students to accept subsidies from those who donate in order to strengthen the hands of those who study Torah, since in this manner they can engage in Torah in affluence. Nevertheless, one who is able to provide for himself well from the work of his own hands and to engage in Torah, it is a pious quality and a gift of God, but this is not the nature of all persons, for it is impossible for everyone to engage in Torah and to become wise in it and to provide for himself by himself....